

Teatrului de Nord, colectiv întotdeauna întreprinzător în explorarea valorilor universale și prezentarea lor publicului larg. *Electra* lui Euripide decurge din *Rugătoarele* lui Eschil și se presupune a fi fost scrisă după *Electra* lui Sofocle, în orice caz se distinge clar de aceasta din urmă printr-un punct de vedere nutrit de concepția tragicului grec format la școala lui Socrate și Anaxagora, îndepărtat de zei și apropiat oamenilor, cu o gândire neliniștită de întrebări și niciodată supusă concluziilor închise, implacabile, Socrată de mulți ca una din lucrările mai slabe ale lui Euripide. *Electra* își datorează această reputație, nu atât interpretării foarte personale a mitului, mai exact spus, a lipsei de interes pentru mit, căruia îi dă o structură realistă, cât mai cu seamă compoziției dezordonate a tragediei și a excesului de artificialitate. Dar se pierde — pe nedrept — din vedere caracterul politic al concepției sale, mai accentuat decât la contemporanul său Sofocle, așa cum rezultă din introducerea piesei, situarea lui pe poziții distinct democratice, alături de cei oprimați și împotriva privilegiatilor cetății. Incadrarea socială fără echivoc a personajelor, dezvoltarea în imaginea scenică a stratificării sociale și drept urmare explicarea conflictului tragediei din acest unghi de vedere, sporesc meritul reprezentației sătmărene. *Electra*, soția truditore a plugarului Auturges, îndemnându-și fratele să răzbune moartea lui Agamemnon tatăl lor, săvârșește împreună cu Oreste nu un act de răzbunare, sau nu numai atât, ci și un act de dreptate socială — Egist și Clitemnestra fiind și tiranii cetății. Spectacolul, făcîș și limpede în înțelesurile sale, ar fi dobîndit și mai multă forță de expresie, dacă regizorul Kovacs Ferenc și-ar fi strunit mai sever fan-tezia și, lucru neobișnuit la el, nu ar fi dezvoltat pînă la limitele jocului gratuit rolul corului. Fascinat însă de posibilitățile desenului scenic, Kovacs Ferenc l-a utilizat excesiv, tulburînd limpezimea pură a suflului tragic. În *Electra*, Elekes Emma e inegală. Are momente de autentic dramatism întreținute de altele în care forța tragică nu o ajută în suficientă măsură. Sigur că ar fi izbutit mai mult dacă încerca să apropie personajul de datele sale omenesc limitate, decât să ambigioneze virtuozități care nu alcătuiesc suma înșirurilor sale personale, de altfel deosebite. Admirabil mi s-a părut Oreste în interpretarea lui Csiky Andras, un Oreste lucid, înțeles și echilibrat căruia interpretul i-a temperat elanurile prin pauze savant punctate. Foarte bun într-o compoziție minuțios alcătuită a fost Acs Alajos și, dintr-o distribuție numeroasă, bine omogenizată de regizor, mai trebuie menționați Török Toth, Pall Miklos și Soos Angela. Frumoase costume, dar într-un decor neutru, semnează Szatmari Agnes.

Virgil Munteanu

Teatrul „Victor Ion Popa” din Bîrlad

FERMA DANGAARD

de Martin Andersen-Nexø

Cu ani în urmă, piesa lui Martin Andersen-Nexø, *Cei din Dangaard* a constituit unul dintre succesele solide ale „Naționalului” buureștean prilejuind actriței Aura Buzescu o creație memorabilă, înscrisă la loc de frunte în palmaresul său. Piesă de factură acuzat gorkiană, dramă de analiză socială și psihologică, *Ferma Dangaard* — cum apare intitulată acum pe afișul teatrului bîrlădean — își propune fixarea unui moment de criză în viața unei familii de moșieri, reflectare la scara individualului a unui impas grav, de ordin general, al economiei burgheze. Este momentul destrămării marilor proprietăți rurale, dezorganizarea, haosul, apărînd ca urmări firești ale unei conduceri lipsite de energie și pricepere. Generația de stăpîni care a adunat averile printr-un sistem „bine organizat” de abuzuri, de jafuri, a dispărut acum, înlocuită fiind de odrasle degenerate, preocupate exclusiv de chefuri și joc de cărți. Este o lume care își trăiește agonia, care își poartă în sine sfîrșitul, strivită de forța crescîndă a clasei celor oprimați secole de-a rîndul. Andersen-Nexø întuiește exact evoluția istorică, destrămarea unei societăți și impunerea alteia, dar rezolvarea pe care o propune el este naivă, nerealistă ca soluție generală: în finalul piesei conducerea fermei se atribuie unuia dintre muncitori ca o recunoaștere a calităților sale, puterea este oferită deci și nu cucerită.

Spectacolul cu *Ferma Dangaard*, a cincea premieră a stagionii bîrlădene, se cere încă de la început salutat ca încercare de diversificare a repertoriului, de abordare a unei dramaturgii destul de rar frecventate de teatrele noastre. Montarea semnată de Mușata Mucenic este o punere în pagină clară, echilibrată, cu preocuparea evidentă pentru crearea acelei atmosfere speciale de tăceri încărcate de electricitate, de calm, mustind de pasiuni violente. Intuind exact o caracteristică a textului, o notă definitorie a dramaturgiei nordice, regizoarea s-a oprit totuși la jumătatea drumului în transcrierea scenică. Insuficienta tensionare a materialului dramatic, absența unor accente, a unor virfuri de intensitate a conflictului, dau naștere unor momente trenante, atribuie întregului spectacol o tentă de monotonie. Montarea bîrlădeană

Nae Octavian Cristoloveanu, Ștefan Tivodaru, Constantin Petrican, Vasile Mureșanu și Florin Preduna în „Ferma Dangaard” de Martin Andersen-Nexö.

rămîne o imagine exactă a textului dar colorată în nuanțe destul de palide.

Văduva Bohn, personajul în jurul căruia se structurează întreaga piesă, face parte din familia eroinelor gorkiene; prezența puternică, personalitate complexă, împletind orgoliul de „stăpînă” cu o caldă înțelegere a celor din jur și autoritatea cu un adînc sentiment al dreptății, personajul constituie o piatră de încercare în cariera unei actrițe. Încercarea a fost parțial trecută de Marina Banu, mai ales pe planul înțelegerii și construcției generale a rolului, nu și pe acela al finisării. Mai puțin sigur pe rol decît îl știam din creațiile sale anterioare, Aurelian Napu, schițează exact dar incomplet imaginea tînărului descendent al Bohnilor, viciat, lipsit de forță reală, zbătîndu-se neputîncios într-o agonie morală și socială. O siluetă elegantă, nu lipsită de căldură, dar și aceasta doar o siluetă — personajul interpretat de Elena Petrican. Un portret luminos, din linii ferme, încălzite însă de omenie, fixează Constantin Petrican în rolul vîtafului Per, cel care va lua conducerea fermei, instaurînd aici o nouă ordine. Prezențe utile, semnificative în limitele destul de restrînse ale partiturii scenice — Nae Octavian Cristoloveanu, Florin Predună, Vasile Mureșan, Dana Tomiță, Aurel Ionescu, Lîgia Dumitrescu. Expresiv, bine încheiat, rolul interpretat de Duduța Olian. Am lăsat la sfîrșit personajele create de Smaranda Herford și Ștefan Tivodaru pentru că, în ambele cazuri, este vorba despre o eroare în concepția regizorală. Rolul cerșetoarei nu

aparține acestei piese, acestui spectacol, ci poate lui *Peer Gynt* sau unei legende nordice; în privința lui Erik — argatul mutilat cîndva de fostul stăpîn, dureros memento al unei încercări de răzvrătire, de apărare a demnității — el nu este, așa cum apare în spectacol, un fel de August Prostul, eroul momentelor comice.

Încheiem notînd decorul foarte frumos, sugestiv, semnat de Traian Nițescu; se cere de asemenea menționată consistența caietului program cuprinzînd opinii despre teatru, portrete ale actorilor, impresii ale spectatorilor, extrase din cronicile apărute la spectacolele teatrului.

Cristina Constantiniu

